

Michał Jas

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

ORCID: 0000-0003-4258-9127

Patostreaming – ciemna strona internetu. Analiza zjawiska na wybranych przykładach

Streszczenie

Media społecznościowe zmieniają się cały czas, przynosząc nowe problemy badawcze. Jednym z nich jest zjawisko patostreamingu, który jest efektem rozwoju mediów społecznościowych. W artykule dokonano próby scharakteryzowania tego zjawiska: wychodząc od założeń teoretycznych patologii społecznej do analizy wybranych materiałów wideo. Celem artykułu było określenie, czym jest patostreaming i czym się charakteryzuje to zjawisko. Wykorzystano w nim studium przypadków oraz metodę obserwacji.

Słowa kluczowe: patostreaming, media społecznościowe, patologia społeczna, internet, nowe media.

Patostreaming – the dark side of the Internet. Analysis of the occurrence on selected examples

Abstract

Social media are changing all the time, bringing new research problems. One of them is the phenomenon of patostreaming, which is the result of the development of social media. The article attempts to characterize this phenomenon: starting from theoretical assumptions of social pathology to the analysis of selected video materials. The purpose of the article was to determine what patostreaming is and what it characterizes. Method case study and observation were used in this article.

Keywords: patostreaming, social media, social pathology, internet, new media.

Wprowadzenie

Wychodząc od ujęcia definicyjnego *patostreamingu*¹, można intuicyjnie stwierdzić, że jest to frazeologiczne połączenie *patologii* i *streamowania* (nadawania, głównie na żywo, za pomocą nowych mediów). Syntetyczna i hasłowa definicja mogłaby zatem wyglądać w ten sposób: patostreaming – nadawanie patologicznych treści.

Problematyka związana z tym zagadnieniem była także poruszana w mediach tradycyjnych. Okres popularności patostreamingów w Polsce przypadł na wiosnę 2018 roku,

¹ Obok określenia *patostreaming* funkcjonuje synonimicznie *patostream*.

kiedy to policja zatrzymała Gurala² – jednego z czołowych polskich patostreamerów. Powstało od tego czasu wiele artykułów prasowych, programów publicystycznych, aby przede wszystkim wykazać opinii publicznej zagrożenia związane z tym nowym zjawiskiem i ustrzec przed takimi treściami³.

Celem artykułu jest próba ogólnego scharakteryzowania patostreamingu. Praca stanowi początek badań nad tym zjawiskiem. Materiały wideo, które pojawiły się w części empirycznej, zostały dobrane celowo, a każdy z przykładów jest reprezentantem jednej z kategorii: agresja słowna, agresja fizyczna, libacje alkoholowe, seks/erotyka oraz inne⁴. Wszystkie analizowane filmy bądź fragmenty filmowe były zamieszczone na serwisie YouTube⁵. Z kilkunastogodzinnego materiału obejrzanego na YouTube⁶ wybrano celowe przypadki, które stanowiły egzemplifikację dla swoich kategorii.

Wykorzystanie w tej pracy studium przypadku (ang. *case study*) oraz metody obserwacji pozwoliło wstępnie nakreślić złożoność problemu badawczego. Autor ma jednak świadomość, że zjawisko wymaga dalszych pogłębionych badań jakościowych oraz ilościowych. Treść artykułu może stanowić punkt wyjścia do kolejnych prac badawczych, których przedmiotem zainteresowań jest zjawisko patostreamingu.

Badania nad zjawiskiem nadawania patologicznych treści nie są często podejmowane na łamach zagranicznych czasopism. Jedną z czołowych publikacji w literaturze angielskiej jest artykuł Erica F. Glassyego *The rise of the social pathologist: The importance of social media to pathology*, w którym stwierdza, że media społecznościowe dały możliwości dla stworzenia nowej generacji patologów⁷. Z kolei inni naukowcy skupiają się zazwyczaj na idiograficznych aspektach patologii społecznej, które są związane z funkcjonowaniem mediów⁸.

² Zachowano oryginalną pisownię.

³ Np. Program *Uwaga!*, TVN, 14.04.2018 oraz 18.09.2018, Program *Alarm!*, TVP 1, 21.08.2018, Polsat News, (dostęp: 17.02.2019), https://www.polsatnews.pl/wideo/wyzwiska-bojki-i-alkohol-patostreamerzy-zarabiaja-nawet-kilka-tysiecy-zlotych-w-jeden-wieczor_6736408/ (dostęp: 14.11.2019). B. Rogowska, A. Pucułek, *Youtuber, który chwalił morderstwo prezydenta Pawła Adamowicza, zatrzymany. I to podczas relacji na żywo*, „Gazeta Wyborcza. Łódź” 18.01.2019, <https://lodz.wyborcza.pl/lodz/7,35136,24376430,youtuber-ktory-chwalil-morderstwo-prezydenta-pawla-adamowicza.html> (dostęp: 14.11.2019), A. Jankowska, *Na końcu internetu*, „Wprost” 06.05.2018, <https://www.wprost.pl/tygodnik/10122484/na-koncu-internetu.html> (dostęp: 14.11.2019).

⁴ Poszczególne kategorie zostały dobrane na podstawie teorii patologii społecznej, obserwacji zjawiska patostreamingu oraz obejrzanych materiałów dostępnych na serwisie YouTube.

⁵ Należy jednak pamiętać, że nie zawsze YouTube stanowił pierwotny, docelowy kanał nadawczy patostreamerów. Transmisje były nagrywane z innych źródeł przez widzów, a dopiero później zostały opublikowane na serwisie YouTube.

⁶ Zob. więcej wpisując w wyszukiwarce YouTube frazy np. „patologia”, „patostremer”, „Gural”, „Magical”, „Major Suchodolski”, „Rafatus”. Wpisując słowo „patostreamy”, znajdziemy kilka tysięcy materiałów wideo.

⁷ E.F. Glassy, *The rise of the social pathologist: The importance of social media to pathology*, „Archives of Pathology & Laboratory Medicine” 2010, nr 10(134), s. 1421–1423.

⁸ Warto tu przytoczyć takie publikacje jak: C.E. Bair i in., *Does the Internet function like magazines? An exploration of image-focused media, eating pathology, and body dissatisfaction*, „Eating Behaviors” 2012, nr 4(13), s. 398–401; S.A. King, A. Barak, *Compulsive internet gambling*:

Patologia społeczna

Patostreaming, będąc pojęciem złożonym z dwóch komponentów: patologii oraz streamowania, ma dychotomiczną proveniencję. Z jednej strony jest to zjawisko ściśle związane z socjologią (ponieważ mamy do czynienia z zagadnieniem patologii społecznej), z drugiej zaś patostreaming wpisuje się w problematykę medioznawczą, nośnikiem patologicznych treści jest bowiem w tym przypadku internet, a mówiąc precyzyjniej: nowe media. Aby lepiej zobrazować problem badawczy, należy wyjść od socjologicznego ujęcia patologii społecznej.

Słownik języka polskiego podaje dwie definicje patologii. Pierwsza to: „nauka badająca ogół zagadnień dotyczących przyczyn, mechanizmów i skutków chorób”. Natomiast drugie znaczenie brzmi: „[patologia to – przyp. M.J.] dewiacja, odchylenie od reguł”.

Słowo „patologia” wywodzi się z greki (*pathos*) i oznacza „cierpienie”, a dzięki komponentowi *logos* patologia to nauka o cierpieniu, chorobach. Warto zauważyć, że patologia to również dziedzina medycyny, która zajmuje się badaniem powstawania, rozwoju oraz skutków chorób, a specjalista z zakresu patologii jest patologiem. Poprzez taką asocjację patologia społeczna oznacza chorobę organizmu społeczeństwa. Przyjmując, że dane społeczeństwo jest zdrowym organizmem, wszystkie wynaturzenia, odmienności w nim się objawiające, stają się „chorobą”, czyli patologią.

Pierwsze wzmianki na temat patologii społecznej w ujęciu naukowym pojawiają się z końcem XIX wieku, a jej rozkwit przypadł na XX wiek, kiedy zarówno Europa, jak i Stany Zjednoczone przechodziły intensywny proces industrializacji⁹.

Jednym z czołowych polskich badaczy zagadnienia patologii społecznej był Adam Podgórecki, pozostający dla wielu „twórcą polskiej szkoły patologii społecznej”¹⁰. Badacz określa mianem patologii społecznej: „ten rodzaj zachowania, ten typ instytucji, ten typ funkcjonowania społecznego, czy ten rodzaj struktury, który pozostaje w zasadniczej, nie dającej się pogodzić sprzeczności ze światopoglądowymi wartościami, które w danej społeczności są akceptowane”¹¹. Proponowana definicja A. Podgóreckiego opiera się na zmiennych wartościach, subiektywizmie. Choć wielu socjologów, widząc mankamenty tej definicji, próbowało dokonać obiektywizacji tego pojęcia, nadając mu naukowego

A New form of an old clinical pathology, „CyberPsychology & Behavior” 1999, nr 2(5), <https://doi.org/10.1089/cpb.1999.2.441> (dostęp: 28.11.2019). Jedną z pierwszych zwartych publikacji dotyczących patologicznych zjawisk w internecie była: *Dont.cons. Crime, deviance and identity on the Internet*, red. Y. Jewkes, Willian Publishing, Portland, Oregon 2003. Pozycja stanowi zbiór 10 artykułów, w których omawiono różne przejawy patologicznych zachowań, np. internetowa prostytutka czy stalking.

⁹ A. Jamrozik, L. Nocella, *The sociology of social problems. Theoretical perspectives and methods of interventions*, Cambridge Univeristy Press, Cambridge 1998, s. 23.

¹⁰ L. Albański, *Wybrane zagadnienia z patologii społecznej*, Kolegium Karkonoskie w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 2010, s. 7.

¹¹ A. Podgórecki, *Zagadnienia patologii społecznej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1976, s. 24.

brzmienia¹², to jednak brzmienie Podgóreckiego pozostaje w Polsce najpopularniejszą definicją patologii społecznej.

Główne kryterium owych „światopoglądowych wartości” stanowią etyka i moralność. To one rozstrzygają, co jest dobre, a co złe; co moralne, a co moralne nie jest. Za uniwersalizm A. Podgórecki podał „etykę globalną”, obejmującą wspólne zachowania wszystkich narodów. „Ma ona [etyka globalna – przyp. M.J.] służyć jako ostateczna zasada, najwyższa norma”¹³. Podobne stanowisko zajął Andrzej Geberle, pisząc z kolei o „niezgodnych wartościach powszechnie uznanych w danym kręgu kulturowym”¹⁴.

Inne definicje patologii społecznej traktują ją jako: „wczesną postać dewiacji, opierającą się na porównaniu organicznym: stwierdzając, że części społeczeństw podobnie jak części ciała, mogą cierpieć na załamania i choroby”¹⁵. Z kolei na kartach *Słownika pojęć socjologicznych* można przeczytać, że patologia społeczna obejmuje „wszelkie zjawiska i zachowania destrukcyjne dla życia społecznego”¹⁶. Natomiast Maria Jarosz opisuje ją jako „stan zakłócenia społecznej równowagi, charakteryzujący się osłabieniem więzi społecznych oraz rozregulowaniem mechanizmów kontroli społecznej”¹⁷. Nieco odmiennie pojęcie to opisał Wincenty Okoń, dla którego patologia społeczna to „nauka o przyczynach, objawach i zwalczaniu takich chorób społecznych, jak przestępczość, pijaństwo, lekomania itd.”¹⁸.

Wraz z rozwojem społeczeństwa: ekonomicznym, gospodarczym oraz demograficznym pojawia się problem zróżnicowania oraz spadek poziomu kontroli społecznej, co w konsekwencji prowadzi do zachowań patologicznych¹⁹. Prócz owej polaryzacji społecznej, w literaturze przedmiotu można spotkać kilka teorii odnoszących się do przyczyn patologii społecznej. Wymienia się tu: teorię napięć strukturalnych, teorię konfliktu, teorię naznaczenia lub etykietowania, teorię zróżnicowanych powiązań oraz teorię kontroli zwaną zamiennie teorią decydującego wpływu²⁰.

Pojęcie patologii społecznej jest ściśle związane z funkcjonowaniem społeczeństw. Wielką rolę odgrywały w nim zmiany historyczne, obyczajowe, kulturowe oraz religijne, czyniąc tym samym patologię społeczną „przedmiotem zainteresowania

¹² *Encyklopedia socjologii*, t. 3 O-R, red. H. Domański i in., Oficyna Naukowa, Warszawa 2000, s. 91.

¹³ A. Podgórecki, *op. cit.*, s. 639.

¹⁴ A. Geberle, *Patologia społeczna*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1993, s. 18.

¹⁵ *Słownik socjologii i nauk społecznych*, red. G. Marshall, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004, s. 231–232.

¹⁶ M. Pacholski, A. Słaboń, *Słownik pojęć socjologicznych*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2010, s. 150.

¹⁷ M. Jarosz, *Patologia społeczna [w:] Socjologia w Polsce*, red. Z. Krawczyk, K.Z. Sowa, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Rzeszów 1998, s. 242.

¹⁸ W. Okoń, *Słownik pedagogiczny*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1981, s. 221.

¹⁹ A. Dobiszewski, *Przyczyny i przejawy patologii społecznej*, „Polityka i Społeczeństwo” 2004, nr 1, s. 154.

²⁰ Szerzej o tych teoriach zob. J.H. Turner, *Socjologia. Koncepcje i ich zastosowanie*, przeł. E. Różalska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Poznań 1998, s. 182–186.

interdyscyplinarnego”²¹. Tworzenie się patologii (indywidualnej oraz kolektywnej) to w głównej mierze wpływ sfery ekonomicznej i politycznej²². Do głównych przejawów patologii społecznej zalicza się²³: zachowania agresywne, przemoc (w tym także cyberprzemoc), alkoholizm, narkomanie, samobójstwo, prostytutkę, sekty oraz subkultury.

Współczesna myśl socjologiczna i psychologiczna poszerza nieco tę listę, zauważając tym samym, że obecnie:

coraz więcej procesów i zdarzeń traktuje się jako zjawiska patologiczne, np. uzależnienia od telewizji, uzależnienia od telefonów komórkowych, mówi się o patologii systemów zasilanych przez budżet, patologii pracy, patologii struktur ludności i warunków życia ludności, patologii środowiska naturalnego człowieka, zaburzeniach w stosunkach międzyludzkich, patologii instytucji, mobbingu w pracy, patologii w systemach, środowiskach wytwarzających, ułatwiających lub podtrzymujących patologiczne reakcje jednostek żyjących w tych warunkach²⁴.

Zgodnie ze słowami Andrzeja Czerkawskiego i Anny Nowak można dojść do wniosku, że zagadnienie patologii społecznej jest rozległe, a same jej przejawy są różnorodne i złożone. Patologia, stanowiąc odstęp od ogólnie przyjętych norm społecznych, jest nacechowana subiektywizmem, społeczne normy mają bowiem charakter umowny, choć niekiedy skodyfikowany (Kodeks Karny, regulaminy, ustawy itp.). Funkcjonowanie dyferencji społecznych sprawia, że w niektórych krajach praktykuje się bigamię, małżeństwa z nieletnimi, a jedzenie psa uchodzi za normę. Kultura, będąc „tym wszystkim, co ludzie czynią, myślą i posiadają jako członkowie społeczności”²⁵, wraz ze swoją etyką i moralnością narzuca w obrębie społeczności wartościowanie: to jest dobre, a to jest złe. Dlatego kultura, czyli „obowiązujący wzorzec działania i myślenia”²⁶, ma realny wpływ na postrzeganie patologii społecznych.

Patologiczne treści internetowe

Wraz z pojawieniem się mediów społecznościowych, które są kanałem nadawania patologicznych treści, nastąpiła konwersja recepcji mediów. Wówczas, stwierdzając za Henrym Jenkinsem „ludzie wzięli media we własne ręce”²⁷. Upowszechnienie się nowych mediów było „godziną internetu”²⁸, która w konsekwencji przyniosła

²¹ L. Albański, *op. cit.*, s. 8.

²² R.C. Smith, *Society and social pathology: A Framework for progress*, Palgrave MacMillian, Cham 2017, s. 12.

²³ *Ibidem*.

²⁴ A. Czerkawski, A. Nowak, *Wstęp [w:] Wybrane zagadnienia patologii społecznej. Implikacje teoretyczne*, red. *idem*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2008, s. 7.

²⁵ R. Bierstedt, *The social order*, McGraw-Hill, New York 1963, s. 129.

²⁶ P. Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczności*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2012, s. 291.

²⁷ H. Jenkins, *Kultura konwergencji. Zderzenie starych i nowych mediów*, przeł. M. Bernartowicz, M. Filiciak, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2007, s. VII.

²⁸ A. Pian, *L'ora di Internet. Manuale critico di pedagogica informatica*, La Nuova Italia, Florenca 2000.

zupełnie „nowego odbiorcę”²⁹. Odmienny wymiar uczestnictwa w zmediatyzowanej rzeczywistości jest spowodowany „wywołaniem zmian społeczno-kulturowych w rozwijającym się społeczeństwie”³⁰. Fakt, że media społecznościowe polegają na wymianie, rozpowszechnieniu i tworzeniu nowych treści, powoduje, że między użytkownikami tworzy się pewien rodzaj wspólnotowości³¹.

Wraz z wielkim rozwojem przemian informacyjno-technologicznych, które przyniosły w konsekwencji upowszechnienie internetu, to media społecznościowe stały się „nośnikiem” lub „strumieniem” (ang. *stream*) napływu patologicznych zjawisk i treści. Przeciętny, przypadkowy użytkownik sieci mógł zostać widzem scen pełnych agresji słownej i fizycznej, rejestracji libacji alkoholowych, scen seksu.

a) agresja słowna

Agresja słowna stanowi jeden z popularniejszych wyznaczników patostreamingu. W niej zawierają się wulgaryzmy, przekleństwa, wyzwiska, a czasami nawet i groźby popełnienia przestępstwa.

Jednym z przykładów należących do kategorii agresji słownej może być fragment materiału, w którym dwóch bezrobotnych wspólnie mieszkających mężczyzn w taki sposób ze sobą rozmawia. Rozmowę jeden z nich nagrywa, po czym wideo trafia na kanał na YouTube³². Zaznaczmy tylko, że kanał każdego z nich śledzi prawie 100 tysięcy użytkowników.

Wojtek: No dzień dobry, ogółem. Chciałem ogółem dla was ogółem powiedzieć. Dzisiaj Krzysztof Kononowicz chciał mnie wyrzucić. Dzisiaj jest niedziela, chciał wyrzucić mnie z domu...

Krzysztof: Powiedz prawdę za co.

W: Jak za co?

K: Powiedz prawdę.

W: A co ty nagadałeś na mnie? Że ja narkoman jestem jakiś kurwa i nie wiadomo co. Że w majtki nasrałem, kurwa. Jak ja kurwa byłem w szpitalu. I chce mnie do Choroszczy [tamtejszy Zakład Psychiatryczny – przyp. M.J.] wysłać. Ciekawe za co. Jak ja trzeźwy jestem.

K: Za narkomanię. [...]

b) agresja fizyczna

Agresja fizyczna stawowi poważny problem patostreamingu, ponieważ narusza nietykalność drugiej osoby. Napiętnowane przez widzów są części materiały, w których patostreamer znęca się fizycznie i psychicznie nad swoją matką lub babką.

²⁹ A. Kowalska, *Nowy odbiorca? Przemiany obrazu odbiorcy w wybranych koncepcjach współczesnej kultury*, Oficyna Naukowa, Warszawa 2014.

³⁰ A. Mitra, *New media and convergence: A development communication perspective*, „Global Media Journal – Indian Edition” 2011, nr 2(2), s. 3.

³¹ M. Dewnig, *Les médias sociaux – Introduction*, Ottawa 2012, Bibliothèque du Parlement, Ottawa 2012, https://lop.parl.ca/sites/PublicWebsite/default/fr_CA/ResearchPublications/201003E (dostęp: 26.11.2019).

³² <https://www.youtube.com/watch?v=Zugflx1uiv0> (dostęp: 14.11.2019).

Przytoczony fragment zapisu relacji patostreamingu Proboszcza, który pobija swojego kolegę Małyszka, stanowi przykład agresji fizycznej, będąc jednocześnie skrajnym przejawem patostreamingu nadawanego online³³.

M: Co ty kurwo powiedziałeś? (wstaje do Proboszcza)

P: (sięga po pustą butelkę po wódce i wymierza kilka razy ciosów w głowę Małyszka).

M: (na kolanach, bity butelkami) Ty kurwo, znowu z butelkami? Znowu z butelkami? Jebana kurwa. (krzyczy) Ała, ała, ała!

Małysz leży na podłodze i krzyczy bity butelką po głowie przez minutę.

M: Ała, już! Kurwa mać! Zostaw już, kurwa! Stop [...]

c) libacje alkoholowe

Patostreamerzy często są kojarzeni z nałogami. W udostępnianych materiałach wideo lub na transmisjach widać ich w towarzystwie alkoholu wysokoprocentowego. Zazwyczaj jest to wódka. Rzadko zdarzają się narkotyki ze względu na nielegalność ich posiadania. Imprezy alkoholowe, zwane również libacjami, stanowią tło, bazę, punkt wyjścia do innych późniejszych zjawisk: agresji słownej, scen seksu czy bijatyk. Przytoczony zapis transmisji Daniela Magicala przedstawia patostreamera, który chwali się wypitą ilością wódki naraz³⁴.

Daniel Magical: (podnosząc pustą szklankę do kamery) Jaca [współbiednik, kolega Daniela – przyp. M.J.] mi szklankę przyniósł. (Daniel odkręca butelkę wódki i wlewa ok. 50 ml do szklanki). Pa Jaca. Co ty kurwa robisz? (Podaje szklankę koledze) Zazdrosna kurwa jesteś? Że on też może pić? Kurwa, pojebało cię? (Napełnia z uśmiechem kolejną szklankę wódką.) No. No. (W tle słyhać głośno muzykę i nie da się zrozumieć słów współbiedników).

d) seks/erotyka

Do tej kategorii należą wszystkie sceny, które wykorzystują sferę seksualną. Istnieje wiele materiałów wideo, w których patostreamerzy uprawiają seks lub odnoszą się do niego w sposób im właściwy. Jeden z nich na przykład za 50 złotych przed kamerą ogolił swoje włosy łonowe. Za dobry przykład w tej kategorii zachowań patologicznych może posłużyć rozmowa Rafatusa ze swoją dziewczyną Marleną³⁵. *Nota bene*, para wielokrotnie współżyła na oczach widzów. Z późniejszą dziewczyną Agnes Rafatus również uprawiał seks przed kamerą. Do sieci przedostało się nawet nagranie, w którym Agnes gwałci analnie Rafatusa straponem³⁶.

Marlena: Mam smaczka na robaczka. Chcę ci zrobić lodzika z połykiem. Zgadasz się? Chwila ciszy, Rafatus wypił łyk alkoholu.

Rafatus: No, no, no, no, no.

M: No co „no”?

³³ <https://www.youtube.com/watch?v=M1MmouQlfNc> (dostęp: 14.11.2019).

³⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=hjz5C6Snlo8> (dostęp: 14.11.2019).

³⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=FQhjumSjAo0> (dostęp: 14.11.2019).

³⁶ Rodzaj zabawki erotycznej. Jest to wykonany z plastiku penis.

R: Popierdoliło cię ty kurwo? Tam masz obwodnicę. Chcesz się kurwić to wypierdalaj.

M: Nie... (uśmiecha się do chłopaka)

e) inne

Do „innych” należy zaliczyć wszystkie pozostałe materiały wideo, które, nie będąc w żadnej z wcześniej wymienionych kategorii, w swojej treści promują zachowania patologiczne (sprzeczne z powszechnie przyjętymi uniwersalnymi zasadami moralności) lub stanowią jej inklinację. Przykładem filmu, który jest wyrazem skłonności zachowań patologicznych może być nagranie dwunastoletniej dziewczynki, która w piosence „Narcyz pedau³⁷” obraża swojego starszego brata. To wideo, dostępne powszechnie na YouTube, wyświetlono prawie 6,5 miliona razy. Bohaterka filmu tak śpiewa:

ej, Narcyz, grubasie, ile ty masz w pasie
ale ty masz pryszczaty ryj
szkoda, ze tego w kamerze nie widać

Ref: Nikoś ty żryj kupę, żryj kupę
bo dostaniesz mocno kopa w dupę
kopa w dupę
nawet nie wiesz co to prestiż
śmierdzisz
i do tego głośnie pierdzisz
Nikoś ty żryj kupę, żryj kupę
bo dostaniesz mocno kopa w dupę
kopa w dupę
nawet nie wiesz co to prestiż
śmierdzisz
i do tego głośnie pierdzisz
[...]

Widownia patologicznych seansów

Każdy patostreamer ma swoją wierną widownię, która na bieżąco śledzi jego poczynania. Aktywność widzów przybiera różne formy. Można z nich wyróżnić:

- komentowanie,
- wpłacanie pieniędzy w trakcie transmisji (tzw. donejty),
- odwiedzanie patostreamerów (często w trakcie transmisji, mając realny wpływ na jej przebieg),
- wysyłanie różnych przedmiotów (mogą to być listy, odzież, pożywienie, alkohol, a nawet tona węgla),

³⁷ Zachowano pisownię oryginalną. <https://www.youtube.com/watch?v=2GhxnlUJSGs> (dostęp: 14.11.2019).

- podejmowanie konkretnych działań wobec nadawców treści patologicznych (np. zawiadamanie policji lub pogotowia ratunkowego, a nawet, w formie żartu, zawiadamanie zakładu pogrzebowego o rzekomej śmierci).

Widownię patologicznych seansów można podzielić na pozytywną i negatywną. Widownia pozytywna gloryfikuje działania, które są przedstawiane na tych materiałach, wyrażając się o nich z pełną aprobatą. Pod filmami, których fragmenty zostały zaprezentowane w artykule, można przeczytać takie pochwalne komentarze³⁸: „Po prostu uczeń przerósł mistrza, sorki Narcyz taka prawda..”, „zjębiste, nagrywaj wieiej xd”, „Czemu ten film nie ma 5000 milionów”, „Twoja siostra to wygrzyw, to u was rodzinne jak widać”. A także: „Hahahahahaha wkońcu coś porządnego”, „Kurwa, znam to już na pamięć XD”, „Moja ulubiona kurwica boża Kaj00ra”, „Kłóć się jak typowe stare małżeństwo Grażynki i Janusza z piętra w bloku” czy nawet: „Dobrze, że mu w końcu mocno zajebał”.

Widownia negatywna cechuje się wrogim nastawieniem do prezentowanych treści. W komentarzach wyrażają swój sprzeciw na internetową działalność patostreamingu. Pod filmami, których fragmenty zostały przedstawione, można przeczytać między innymi: „Za kogo ty się uważasz dziecko lepiej się ucz”, „Pytanie, gdzie są rodzice, bo nie sądzę, żeby byli z tego dumni”, „tylko dzieci z rakiem mózgu tego słuchają”, „To już kurwa nie jest śmieszne...”, „Okropne czy zdajecie sobie sprawę ze mogło dojść do morderstwa tle ciosów w głowę tępym narzędziem i duszenie... Znacie takie pojęcia jak Empatia i Współczucie?”, „Ja to nie rozumiem jak można im płacić za to, dno i wodorosty”.

Patostreamerzy funkcjonują jedynie dzięki swojej widowni, która umożliwia im przetrwanie. Ponieważ w głównej mierze nadawcami treści patologicznych są osoby niepracujące, to każde wsparcie widzów (w formie gotówkowej lub zmaterializowanej) jest dla nich ważne. Bez widowni żaden patostreamer nie mógłby funkcjonować. Naturalnie brak widzów nie zniweluje zjawiska patologii społecznej, ale takie materiały wideo nie miałyby wówczas racji bytu w sieci.

Konsekwencje patostreamingu

Dokonując analizy przywołanych materiałów wideo, można wskazać na dwie główne konsekwencje. Po pierwsze, mowa tu o odpowiedzialności wobec prawa. W materiałach patostreamerów można dostrzec karalne działania, między innymi: pobicie, zniesławienie, naruszenie nietykalności, przemoc fizyczną, psychiczne znęcanie się nad drugą osobą. Równie ważne jest tu łamanie regulaminów stron, które umożliwiają streamowanie. Ten rodzaj konsekwencji dotyczy jedynie twórców takich nagrań.

Druga konsekwencja to psucie moralne. Jak wiadomo, głównymi użytkownikami internetu są osoby młode. Choć istnieje ostrzeżenie „materiał jedynie dla dorosłych widzów”, to wystarczy podać jakąkolwiek datę, która sugeruje pełnoletność i młodzi

³⁸ Komentarze w pisowni oryginalnej.

widzowie mają pełen dostęp do takich treści. Kontrola rodziców lub opiekunów prawnych jest niemal niemożliwa. Można powiedzieć, że widzowie, oglądając takie materiały, obcuja z niemoralnym i zepsutym środowiskiem pełnym agresji, wulgaryzmów, wyuzdania seksualnego. Uczą się też, że bez pracy można funkcjonować na wysokim poziomie. Co więcej, patostreamy, dla niektórych młodych, mogą wydawać się zatem alternatywą na życie i szybkie wzbogacenie się. Jedynym do tego niezbędnym warunkiem jest dostęp do internetu.

Wydaje się jednak, że żadne telewizyjne programy interwencyjne, pogadanki edukacyjne w szkołach nie sprawią, że to zjawisko nagle zniknie. Zamykanie jednego kanału otwiera drugi, koniec jednej strony streamowania oznacza początek drugiej. To, co prymitywne, atawistyczne, wulgarne przypomina tu „nagą małpę przed internetem”³⁹.

Podsumowanie

Reasumując, na podstawie założeń teoretycznych oraz bazując na przytoczonych fragmentach filmowych, można powiedzieć, że patostreaming to wszystkie nadawane, upowszechniane i promowane za pośrednictwem nowych mediów treści o proveniencji patologicznej, czyli takie, które kłócą się z akceptowalnością systemu moralnego i etycznego społeczeństwa.

Przedstawione nagrania sugerują, że choć mamy do czynienia z różnymi przejawami patostreamingu (mniejszego lub większego, skrajnego), to wszystkie treści, które promują działalność sprzeczną z systemem etycznym, wpisują się w to zjawisko. Dlatego śpiewającą nastolatkę „zryj kupę”, należy podobnie traktować jak sceny pobicia czy powszechnej gloryfikacji alkoholu. Dyskusja o mniejszej czy większej patologii mogłaby w konsekwencji stanowić ciche przyzwolenie na tworzenie się nowych, niebezpiecznych treści.

Internet stanowi olbrzymią przestrzeń generowanych treści. Znajdziemy w nim niemal odpowiedzi na nurtujące pytania. Dobrze wykorzystywane nowe media mogą zatem przyczyniać się do poprawy wielu sfer życia społecznego (m.in. internet zapewnia nowe miejsca pracy, pluralizm, demokratyzację). Jednocześnie upowszechnienie nowych mediów przyniosło również niepożądane efekty, między innymi: stalking, trollowanie, cracking, hejt czy patostreamowanie. Jednak w przypadku oglądania patologicznych treści to sami użytkownicy internetu dokonują wyboru: oglądać lub nie. Przycisk „play” jest wówczas przepustką do prymitywnej, wulgarnej rzeczywistości, do której nikt na siłę nie zaprasza.

³⁹ Por. T. Kozłowski, T. Szlendak, *Naga małpa przed telewizorem. Popkultura w świecie psychologii ewolucyjnej*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008.

Bibliografia

- Albański L., *Wybrane zagadnienia z patologii społecznej*, Kolegium Karkonoskie w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 2010.
- Bair C.E., Kelly N.R., Serdar K.L., Mazzeo S.E., *Does the Internet function like magazines? An exploration of image-focused media, eating pathology, and body dissatisfaction*, „Eating Behaviors” 2012, nr 4(13), s. 398–401.
- Biersted R., *The social order*, McGraw-Hill, Nowy Jork 1963.
- Czerkawski A., Nowak A., *Wstęp [w:] Wybrane zagadnienia patologii społecznej. Implikacje teoretyczne*, red. *idem*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2008.
- Dobiszewski A., *Przyczyny i przejawy patologii społecznej*, „Polityka i Społeczeństwo” 2004, nr 1, s. 153–166.
- Dont.cons. Crime, deviance and identity on the Internet*, red. Y. Jewkes, Willian Publishing, Portland, Oregon 2003.
- Encyklopedia socjologii*, t. 3 O-R, red. H. Domański i in., Oficyna Naukowa, Warszawa 2000.
- Geberle A., *Patologia społeczna*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1993.
- Glassy E.F., *The rise of the social pathologist: The importance of social media to pathology*, „Archives of Pathology & Laboratory Medicine” 2010, nr 10(134), s. 1421–1423.
- Jamrozik A., Nocella L., *The sociology of social problems. Theoretical perspectives and methods of interventions*, Cambridge Univeristy Press, Cambridge 1998.
- Jarosz M., *Patologia społeczna [w:] Socjologia w Polsce*, red. Z. Krawczyk, K.Z. Sowa, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Rzeszów 1998.
- Jenkins H., *Kultura konwergencji. Zderzenie starych i nowych mediów*, przeł. M. Bernartowicz, M. Filiciak, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2007.
- Kowalska A., *Nowy odbiorca? Przemiany obrazu odbiorcy w wybranych koncepcjach współczesnej kultury*, Oficyna Naukowa, Warszawa 2014.
- Kozłowski T., Szlendak T., *Naga małpa przed telewizorem. Popkultura w świecie psychologii ewolucyjnej*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008.
- Okoń W., *Słownik pedagogiczny*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1981.
- Pacholski M., Słaboń A., *Słownik pojęć socjologicznych*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2010.
- Pian A., *L'ora di Internet. Manuale critico di pedagogica informatica*, La Nuova Italia, Florencja 2000.
- Podgórecki A., *Zagadnienia patologii społecznej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1976.
- Program *Alarm!*, TVP 1, 21.08.2018.
- Program *Uwaga!*, TVN, 14.04.2018 oraz 18.09.2018.
- Słownik socjologii i nauk społecznych*, red. G. Marshall, red. wyd. pol. M. Tabin, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.
- Smith R.C., *Society and social pathology: A framework for progress*, Palgrave MacMillian, Cham 2017.
- Sztompka P., *Socjologia. Analiza społeczności*, Społeczny Instytut Wydawniczy, Kraków 2012.
- Turner J.H., *Socjologia. Koncepcje i ich zastosowanie*, przeł. E. Różalska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Poznań 1998.

Źródła internetowe

- Dewnig M., *Les médias sociaux – Introduction*, wyd. Bibliothèque du Parlement, Ottawa 2012, https://lop.parl.ca/sites/PublicWebsite/default/fr_CA/ResearchPublications/201003E (dostęp: 26.11.2019).
- Rogowska B., Puculek A., *Youtuber, który chwalił morderstwo prezydenta Pawła Adamowicza, zatrzymany. I to podczas relacji na żywo*, „Gazeta Wyborcza. Łódź” 18.01.2019, <https://lodz.wyborcza.pl/lodz/7,35136,24376430,youtuber-ktory-chwalil-morderstwo-prezydenta-pawla-adamowicza.html> (dostęp: 14.11.2019),
- King S.A., Barak A., *Compulsive internet gambling: A new form of an old clinical pathology*, „CyberPsychology&Behavior” 1999, nr 2(5), <https://doi.org/10.1089/cpb.1999.2.441> (dostęp: 28.11.2019).
- Mitra A., *New media and convergence: A development communication perspective*, „Global Media Journal – Indian Edition” 2011, nr 2(2), <https://www.caluniv.ac.in/global-media-journal/Winter%20Issue%20December%202011%20Students%27%20Research/SR-3.pdf> (dostęp: 14.11.2019).
- Jankowska A., *Na końcu internetu*, „Wprost” 06.05.2018, <https://www.wprost.pl/tygodnik/10122484/na-koncu-internetu.html> (dostęp: 14.11.2019).
- Polsat News, 17.02.2019, https://www.polsatnews.pl/wideo/wyzwiska-bojki-i-alkohol-patostreamerzy-zarabiaja-nawet-kilka-tysiejcy-zlotych-w-jeden-wieczor_6736408/ (dostęp: 14.11.2019).
- <https://www.youtube.com/watch?v=Zugflx1uiv0> (dostęp: 14.11.2019).
- <https://www.youtube.com/watch?v=M1MmouQlfNc> (dostęp: 14.11.2019).
- <https://www.youtube.com/watch?v=2GhxnIUJSGs> (dostęp: 14.11.2019).
- <https://www.youtube.com/watch?v=hjz5C6Snlo8> (dostęp: 14.11.2019).
- <https://www.youtube.com/watch?v=FQhjumSjAo0> (dostęp: 14.11.2019).